

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Allvarlig kritik mot Bolagsverket för att myndigheten under flera år tillämpat en ordning där sökande i vissa ärenden uppmanats att betala en registreringsavgift trots att ärendena i fråga är avgiftsfria

Beslutet i korthet: Ett ärende om avregistrering från registret mot penningtvätt är avgiftsfritt enligt förordningen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagsverket har trots det under flera år skriftligen uppmanat sökande i sådana ärenden att betala en registreringsavgift. Att Bolagsverket har gjort det har berott på tekniska begränsningar i myndighetens handläggningssystem. Betalningar som flutit in till Bolagsverket i avregistreringsärenden under den aktuella perioden har löpande återbetalats till sökandena.

ChefsJO uttalar i beslutet att den som är part i ett ärende hos en myndighet ska kunna lita på att åtgärder som myndigheten vidtar i ärendet har stöd i rättsordningen. Han konstaterar att Bolagsverkets handlande inte bara stått i strid med den nämnda förordningen utan också drabbat enskilda som betalat in det anmodade beloppet menligt. Att Bolagsverket återbetalat felaktigt inbetalda avgifter saknar enligt chefsJO betydelse i sammanhanget.

ChefsJO riktar allvarlig kritik mot Bolagsverket för det inträffade.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 6 december 2025 klagade AA på Bolagsverket och anförde i huvudsak följande. I november 2025 skickade ett bolag in en anmälan om avregistrering från registret mot penningtvätt till Bolagsverket. Några dagar senare mottog bolaget ett betalningskrav om 1 300 kr, trots att avregistreringen är avgiftsfri. Bolaget bestred fakturan och fick då ett svar från Bolagsverket där det framgick att myndigheten skickar ut betalningskrav med automatik så snart ett ärende till registret mot penningtvätt diarieförs.

Utredning

JO begärde att Bolagsverket skulle yttra sig över anmälan. Bolagsverket uppmanades samtidigt att svara särskilt på vissa frågor om förfarandet vid anmälningar om avregistrering från registret mot penningtvätt.

Bolagsverket, genom rättschefen BB, kom in med ett yttrande där bl.a. följande framgick.

Bolagsverkets register mot penningtvätt

Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. [---]

Av 7 kap. 3 § första stycket ... följer att den som avser att driva verksamhet som omfattas av länsstyrelsernas tillsyn ska anmäla detta till Bolagsverket. Sådan verksamhet får inte drivas om anmälan inte har gjorts.

Bolagsverket för i enlighet med 5 § förordningen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ett register över verksamhetsutövare som har gjort en anmälan till verket (Bolagsverkets register mot penningtvätt).

Om en fysisk eller juridisk person som är antecknad i Bolagsverkets register anmäler att verksamheten har upphört eller om det på annat sätt framgår att så är fallet, ska verket enligt 7 kap. 3 § andra stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ta bort personen ur registret.

I ärenden som rör anmälan för registrering ska, enligt 12 a § första stycket förordningen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, avgift betalas för ärendets handläggning, prövning och registrering, med 1 300 kronor. Enligt andra stycket ska avgift inte betalas för anmälan om att verksamheten upphört (avregistrering från registret).

Bolagsverkets hantering av en anmälan om avregistrering

När en anmälan om registrering, ändring av registrerade uppgifter eller avregistrering avseende Bolagsverkets register mot penningtvätt inkommer till myndigheten sker följande.

En inkommen anmälan till Bolagsverket diarieförs. I samband med diarieföringen registreras anmälan som ett ärende i Bolagsverkets handläggningssystem. Ett meddelande med betalningsinstruktion gällande registreringsavgifter (betalningsmeddelande) skickas automatiskt till ingivaren av anmälan om anmälan avser registrering eller ändring av registrerade uppgifter (se mer nedan). Bolagsverket införde automatiska utskick av betalningsmeddelanden i december 2020 i samband med att Bolagsverket började erbjuda möjligheten att betala avgifter genom att ange ett OCR-nummer.

Vid tiden då AA:s anmälan om avregistrering inkom till Bolagsverket skickade myndigheten betalningsmeddelanden automatiskt för alla anmälningar som avsåg registret mot penningtvätt, detta oavsett om anmälan avsåg registrering, ändring av registrerade uppgifter eller avregistrering. Det berodde bl.a. på att anmälningar avseende registret om penningtvätt registrerades som en och samma ärendetyp i Bolagsverkets handläggningssystem. Bolagsverket skickar inte längre betalningsmeddelanden i ärenden som avser avregistrering från registret om penningtvätt (se mer nedan).

Vid anmälan om registrering eller ändring av registrerade uppgifter krävs att avgiften är betald innan Bolagsverket registrerar eller ändrar registrerade uppgifter i registret. Eftersom avregistrering från registret är avgiftsfritt ska avgift inte betalas. Anmälningar om avregistrering handläggs löpande och när avregistreringen är genomförd skickar Bolagsverket ett meddelande om det till ingivaren.

Erlagda avgifter i avgiftsfria ärenden återbetalas

Handläggaren av ett ärende kan se om det finns en betalning i ärendet. Om avgift betalas i ett avgiftsfritt ärende som avser avregistrering från registret mot penningtvätt tillämpar Bolagsverket manuella rutiner för att återbetala avgiften.

I betalningsmeddelandet som tidigare skickades ut av Bolagsverket stod det att Bolagsverket kan börja arbeta med ärendet först när betalningen har kommit in. Eftersom avregistrering från registret mot penningtvätt är avgiftsfritt avregistreras dock verksamheter utan att betalning har kommit in till Bolagsverket.

Bolagsverket skickar inte längre betalningsmeddelande vid anmälan om avregistrering

Bolagsverket inledde i slutet av december 2025 ett arbete som har lett till förändringar avseende myndighetens utskick av betalningsmeddelanden. Från och med den 26 januari 2026 skickas inget betalningsmeddelande i ärenden som avser avregistrering från registret mot penningtvätt.

Avslutande kommentarer

Betalningsmeddelanden som Bolagsverket tidigare skickade vid anmälan om avregistrering från registret för penningtvätt har i flera fall uppfattats som att avgift ska betalas trots att avregistrering från registret är avgiftsfritt. Det är enligt Bolagsverket fullt förståeligt att dessa meddelanden har uppfattats så med tanke på hur de har varit formulerade. Som framgår ovan har Bolagsverket återbetalat avgifter som felaktigt har betalas in i avgiftsfria ärenden. Bolagsverket beklagar den utformning de automatiskt utskickade betalningsmeddelandena har kommit att få i avgiftsfria ärenden.

Att betalningsmeddelanden tidigare skickades ut även för avgiftsfria ärenden berodde dels på hur ärenden läggs upp och kategoriseras i handläggnings-systemet, dels på att den äldre tekniska lösning som tillämpas i ärendehandläggningen har varit svår att anpassa för den aktuella ärendetypen på ett lämpligt sätt. Som en följd av dialogen med AA i det nu aktuella ärendet genomförde dock Bolagsverket en utvecklingsinsats i syfte att åtgärda bristen i handläggningssystemet i detta avseende. Bolagsverket skickar därför inte längre ut betalningsmeddelanden vid anmälan om avregistrering från registret mot penningtvätt. Bolagsverket beklagar att genomförandet av utvecklingsinsatsen har dröjt.

AA yttrande sig över Bolagsverkets remissvar.

Bedömning

Bolagsverket har i sitt yttrande redogjort för relevant rättslig reglering. Jag vill därutöver tillägga följande.

I 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen slås fast att den offentliga makten ska utövas under lagarna. Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. legalitetsprincipen och innebär att all maktutövning ska vara grundad på lag eller i annan föreskrift. Legalitetsprincipen kommer också till uttryck i 5 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) där det anges att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att legalitetsprincipen är av central betydelse inom förvaltningsrätten, eftersom kravet på författningsstöd bildar utgångspunkt för myndigheternas verksamhet såväl när det gäller att handlägga ärenden och besluta i dessa som i fråga om annan verksamhet som en myndighet bedriver (se prop. 2016/17:180 s. 58).

Av utredningen framgår att Bolagsverket mellan december 2020 och januari 2026 tillämpade en ordning där sökande i ärenden om avregistrering från registret mot penningtvätt skriftligen uppmanades att betala en registrerings-

avgift. Detta gjordes trots att ärendena är avgiftsfria enligt 12 a § andra stycket förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Betalningsuppsmaningen var formulerad på ett sådant sätt att Bolagsverket hade att räkna med att enskilda som mottog uppsmaningen skulle efterkomma denna. Av Bolagsverkets yttrande framgår att sökande i flera fall också betalade det anmodade beloppet. Jag kan därmed konstatera att förfarandet inte bara stred mot förordningen utan också drabbade enskilda menligt. Att Bolagsverket inte hade för avsikt att behålla felaktigt inbetalda avgifter och att dessa återbetalades till sökandena saknar betydelse i sammanhanget.

Den som är part i ett ärende hos en myndighet ska givetvis kunna lita på att myndighetens besked är korrekta och att de åtgärder som myndigheten vidtar i ärendet har stöd i rättsordningen. Jag är mot den bakgrunden mycket kritisk till Bolagsverkets handlande och finner det anmärkningsvärt att förfarandet med automatiska betalningsuppsmaningar tillämpades under en så lång tid som fem år.

Bolagsverket förtjänar allvarlig kritik för sin hantering av ärendena under den aktuella perioden.

Jag noterar avslutningsvis att Bolagsverket upplyst att myndigheten sedan den 26 januari 2026 inte längre skickar ut betalningsuppsmaningar i ärenden om avregistrering från registret mot penningtvätt.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Karin Hallåker har föredragit ärendet och byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.